

Nagyon pozitívnak és a gyakorlatban hasznosíthatónak tartom a könyv megközelítését, hogy alapvető viszonyítási pontokat, követendő irányokat, kereteket ad meg. Igyekszik érzékletesen elmagyarázni, bemutatni a gyermekben zajló lelki folyamatokat, így empatikusan bevonja a szülőt a gyermek helyzetébe. Ezzel elérheti azt, hogy a szülő kilép a konfliktusok esetén gyakran előforduló szembenálló helyzetből (már megint nem fogadsz szót), és a mélyebb megértés, átélés segítségével képes lesz arra, hogy a korábbi, esetleg sikertelen nevelési technikáit felcserélje a szerző által javasolt megoldásokkal.

A könyv alapvető fejlődéslelektani ismereteket is átad. Komoly hangsúlyt helyez a családi élet szabályai, keretei kialakításának szükségességére, hiszen ezek alapvető fontosságúak az egészséges lelki fejlődéshez, és gyakran hiányoznak a mai családokban.

Praktikus a kötet szerkezete: az áttekinthető fejezetekre tagolt könyvben a szerző minden fejezet végén kiemeli a gyakorlati szempontokat, így a szülő bármikor percek alatt felfrissítheti a témára vonatkozó tanácsokat, és akár egy feszült helyzetben, közvetlenül is képes lehet az ott leírtak alkalmazására.

Talán a szóhasználat terén előfordulnak kicsit erős megfogalmazások (büntetés helyett szerencsésebb lenne a következmény fogalmának használata), de ezzel együtt az egész könyv attitűdje pszichológiai és szülői szempontból is megfelelő. Tartalmában kitér a korosztályra jellemző fontos területekre, gyakorlatias, követhető, szakmai szempontból helytálló, és nem utolsósorban hasznosítható tudást ad a szülőeknek.

Földes Petra: Gyermekkor-szeletek

Ismerkedve a *Pszichotrükkök* című sorozattal, azzal a szerkesztési elvvel dolgoztunk, hogy minden szerzőnek legyen szülői tapasztalata a feldolgozott korcsoportról; így azután az összes iskolás korosztályról szóló kötet – a 6–9 éves, a 9–12 éves és a *Kamaszkor* című is nekem jutott. Talán ezért kezdtem el gondolkodni azon, hogy szerencsés-e a tartalomnak ez a fajta feldarabolása, a különböző korcsoportok külön kötetben szerepeltetése? Mert ami fejlődéslelektani szempontból indokolt és kiadói szempontból kifejezetten racionálisnak tűnik, az nem biztos, hogy a megcélzott szülők számára a legmegfelelőbb üzenetet hordozza. Vajon az-e a megfelelő attitűd, ha alaposan kiképezem magam az adott korú gyermekkel kapcsolatos tudnivalókról? Lehet-e a nevelésről ennyire problémacentrikusan, egy átfogó gyermekkép, a gyermekről (és a felnőttéről) való vízió nélkül gondolkodni? Alkalmos-e az életkor- és problémacentrikus megközelítés a nevelés lényegének megértésére és megragadására?

Részben – ahogy *Bánfi Balázs* is látja – alkalmas lehet, amennyiben megelégszünk azzal, hogy a tipikus helyzetekhez rendelünk tipikus megoldásokat, valamint, ha elfogadjuk azt, hogy ezen a módon nem leszünk képesek az autonómabb szülőket megszólítani (a miérteket *Peer Krisztina* észrevételei gazdagon illusztrálják).

Adekvát és indokolt ez a feldolgozás, ha a jó nevelést a problémamentes gyermekkorral asszociáljuk, és azt a célt tűzzük magunk elé, hogy különösebb gondok és kielégés nélkül „abszolváljuk” a gyerekünk gyermekkorát. Ha egymástól elszigetelt, és

„pszichotrükkökkel” megoldható helyzetek sorozatának képzeljük a gyermeknevelést. Egyáltalán, ha elhisszük, hogy minden helyzetre van adekvát és azonnal ható megoldás.

Ha azonban a nevelést (és emberi dolgainkat általában) kevésbé sterilnek és kevésbé programozhatónak látjuk, ha számolunk az emberi esendőséggel, és inkább szerethető, mint tökéletes életet szeretnénk, akkor a *Pszichotrükkök* inkább bosszantani fog, mint megerősíteni.

Mert lehetséges, hogy valakinek inkább átfogó víziója, semmint konkrét technikája van, és nem „nevelési helyzetekben”, sokkal inkább egy kölcsönösségen alapuló fejlődéstörténetben látja a felnőtté válás folyamatát. Hogy ha valamihez, ennek a vízióknak az árnyalásához, pontosításához keres muníciót, támogatást. Az ilyen olvasót egyszerre érdekli valamennyi életkor, mert ugyanarról az életről szól; nincs szüksége viszont pszichotrükkökre, mert úgy véli, ha érzékenyen és értőn vesz részt az organizmusban, a helyzetek meg fogják mutatni a válaszokat is. Nos, egészen biztos, hogy a *Pszichotrükkök* nem az ő könyvük lesz.

Ha azonban elfogadjuk az életkor- és problémacentrikus szerkezetet, láthatóvá válik, amiben az egész sorozat – így az iskoláskort érintő három kötet is – kifejezetten erős, ez pedig a problémakörök megválasztása. A szerző problémaérzékenységéhez nem fér kétség; minden életkornál olyan jelenségeket tárgyal, amelyek a szülők számára valóban nyugtalanítóak lehetnek; ilyen a kisiskolások esetében a féltékenység, a kiskamaszoknál a hazugság vagy a kamaszkor időszakánál a rendetlenség vagy a lustaság. A szerző remekül kapcsolja ezekhez az aggodalomra (vagy bosszankodásra) okot adó viselkedésekhez a fejlődési szükségleteket, így igyekezőn megvilágítani a jelenségek hátterét.

A problémafelvetések tehát adekvátak – mégsem biztos, hogy működni fognak a javasolt válaszok is. Az ismeretterjesztő nyelven megfogalmazott fejlődéslélektani magyarázat után ugyanis következnek a pszichotrükkök, és ezzel a szerző eléri, hogy az előbb még felnőttként tisztelt olvasó (elmondom a te nyelveden, segítek neked megérteni, mert azt gondolom rólad, hogy képes vagy rá), hirtelen gyermeknek érezze magát (jobb, ha a szádba rágom, mit mondj, és mit tegyél). Rossz elgondolni, mi történik, ha valaki megfogadja a tanácsot, és ebben a gyermeki létállapotban fog bele a „nevelésbe”... Igen, a „nevelésbe”, amit a pszichotrükkök szájba rágásával az ilyen és hasonló könyvek konkrét cselekvésként tüntetnek fel. Nem állandó jelenlétként, hanem célzott aktivitásként. Most épp nevelem a gyereket (és utána, két nevelés között meg nem?).

Összességében, bár a problémafelvetések valóban adekvátak, az az érzésem, hogy egy érzelmileg erősen túltelített használati útmutatót olvasok. A felkiáltójelekkel telis-tele tűzdelt szöveg azt sugallja, hogy itt valami rettentő fontos dologról van szó, ami meglehetősen veszélyes, de a bölcs tanácsok megfogadásával révbe érhetünk és a megpróbáltatások után kifújhatjuk magunkat. Már ha van kedvünk megfogadni a tanácsokat... ezeket ugyanis számomra meglehetősen hiteltelenné teszi az, ami ebben a kötetben nem olvasható: a háromgyerekes szerzőnek egyáltalán nincsenek saját (magánéleti vagy terápiás) példái. A pszichológiai szakirodalom nem azért dolgozik példákkal, hogy kielégítse az olvasó mások küszködése iránti kíváncsiságát, hanem azért, mert éppen ezzel teremti meg a bevezetőben említett biztonságos érzelmi közeget. Ezzel jelzi, hogy az olvasóhoz hasonlóan másoknak is vannak saját, személyes, megismételhetetlen

történetei. Ezzel jelzi, hogy szabad érzelmi nyitottságban, megérintható állapotban olvasni; és ezzel hozza létre az igazi befogadás képességét és a változás lehetőségét a befogadóban.

A *Pszichotrükkökön* mindezt nem érdemes számon kérni. A kötet az, ami: tanácsadó könyv, és ahogyan magáról a fülszövegben ígéri, valóban világos, egyértelmű válaszokat ad. Arról azonban egyáltalán nem sikerült meggyőznie, hogy a gyereknevelés témájában lehet-e, szabad-e világos, egyértelmű válaszokkal operálni.

Szél Dávid: Az apák helye

A koordinált játék járulékos, de egyértelmű és hosszú távú haszna, hogy a gyerek általa ismeri meg határait, önmagát, erejét, és megtanulja kontroll alatt tartani impulzusait.

Anthony DeBenet és *Lawrence Cohen Hancúrozni jó – apás játékok otthon és a szabadban* című könyvének valóban hasznosítható része ennyiben foglalható össze. Cseppet sem új információ ez, de legalább igaz.

A könyv ezen, kissé felszínes üzenete mögött eggyel mélyebben rejlő tartalma viszont kifejezetten sértő. Az orvos *DeBenet* és a pszichológus *Cohen* ugyanis azt közvetítik az apukák felé, hogy ők ugyan csak gyereknevezésre vannak, de ha mégis ott maradtak az anya mellett szülés után is, legalább tegyék magukat valahogy hasznossá, mert az mégsem járja, hogy hazamennek, és csak ülnek bután. Abban persze ne reménykedjenek, hogy a nevelésbe is be lesznek vonva, hordják csak haza a pénzt, aztán, ha majd legalább 2-3 éves lesz a gyerek, akkor talán, de tényleg csak talán, játszhatnak vele. Na persze csak akkor, ha felvértezik magukat ezzel a remek játéktárral.

Nincs tehát más dolguk a szerethető, de eredeti formájukban alkalmatlan apukáknak, mint hogy fogják ezt a kis – első olvasástól lapjaira hulló – kézikönyvet, felejtse el minden spontaneitást, s pontról pontra kövessék a gazdagon illusztrált hancúrozás-leírások utasításait.

A kiképzett apukák imádni fogják a szilaj duhajkodást, a rajcsúrozást és a hajcihőt, no, meg a kajabálást és hempergést a porontyukkal, csemetéjükkel, gyerkőcükkel, lurkójukkal, akivel bizonyos hancúrok esetén „*elmehetünk akár a tettettett hisztériás rohamig is*”. A vad játszadozásért – mint azt olykor ellentmondásos, máskor negyedigazságokat tartalmazó pszeudoetológiai példákon keresztül megtudhatjuk –, nemcsak az ember, de a vidra, a medve, a patkány, sőt, még a hangya (!) is odavan. Fajok között is. Persze. Amatőr természetbúvárként mindannyian jól tudjuk, hogy egy kis duhajért még a legéhesebb vadállat is vidáman lemond arról, hogy jóllakjon.

Ha viszont az emancipációra való igényünkön és a jópofi szóhasználaton túl még a rendesen hivatkozott és ismertetett vizsgálatok teljes hiányán is túl tudunk jutni, akkor a könyv rengeteg érdekes információt tartogat számunkra. Megtudhatjuk, hogy a hancúrozással megelőzhető a hiperaktivitás, no meg, hogy aki hancúrozik, illetve akivel hancúroznak, az okosabb, erkölcsösebb, kreatívabb és szerethetőbb lesz.

A könyvet igények nélkül lapozgatva nem kell a ténnyel sem foglalkoznunk, hogy a nettó 203 oldalas mű „elméleti” része csupán tíz százalékot tesz ki, a fennmaradó kilenc-